

SVETI HILARION U KONTEKSTU SVOGA VREMENA

Ivan Bodrožić – Vanda Kraft Soić, *Sveti Hilarion u kontekstu svoga vremena. Zbornik radova / Sant' Ilarione nel contesto del suo tempo. Atti del convegno*, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu Hieronymianum – Centar za proučavanje života i djela svetog Jeronima, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2023., str. 527.

Ovaj Zbornik radova nastao je kao rezultat Znanstvenog skupa u Mlinima 19. i 20. listopada 2017. godine. Dvodnevni, dvojezični znanstveni skup koji je održan uoči svetkovine sv. Ilariona organizirali su Katedra povijesti kršćanske literature i kršćanskog nauka Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Župa svetog Ilara u Mlinima (Dubrovačka biskupija). Znanstvenom skupu nazočilo je trinaest predavača iz pet europskih zemalja, čija predavanja krase Zbornik radova *Sveti Hilarion u kontekstu svoga vremena*.

Sunakladnici ovoga izdanja su Sveučilište u Zagrebu, Katolički bogoslovni fakultet (Josip Šimunović, dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu), KBF Split, Hieronymianum – Centar za proučavanje života i djela svetog Jeronima (Ivan Bodrožić, voditelj Hieronymianuma - Centra za proučavanje života i djela svetog Jeronima) i Kršćanska sadašnjost d. o. o. (Stjepan Brebrić, direktor Kršćanske sadašnjosti d. o. o.). Povjerenstvo za izdavačku djelatnost Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu čine Branko Murić, Mislav Kutleša, Nenad Malović, Ana Biočić, Stipo Kljajić. Urednički par Zbornika čine Ivan Bodrožić i Vanda Kraft Soić, a recenzenti su Mladen Parlov i Daniel Patafta. Na naslovnici Zbornika nalazi se fotografija kipa sv. Ilariona u Mlinima.

Kao što je već navedeno, simpozij je bio dvojezičan, hrvatsko – talijanski, te je zbog toga i Zbornik dvojezičan. Iz istog je razloga Zbornik podijeljen u dva dijela. U prvom dijelu su tekstovi na hrvatskom, a u drugom dijelu na talijanskom jeziku. Slavko Antunović i Ivan Bodrožić preveli su tekstove s hrvatskoga na talijanski i s talijanskoga na hrvatski jezik. Potrebnu jezičnu lekturu i korekturu teksta na hrvatskom jeziku izradila je Milica Mikecin, a jezičnu lekturu i korekturu teksta na talijanskom jeziku Antonella Fontana.

Zbornik radova počinje tekstovima na hrvatskom jeziku, a na samom početku Ivan Bodrožić, jedan od urednika, uvodi nas Predgovorom (str. 9-11) u povezanost sv. Jeronima i sv. Hilariona, ne zaobilazeći istaknuti ulogu župnika don Bernarda Pleše kao inici-

jatora ovog simpozija. Urednik potom u molitvi sv. Ilaru ište zaštitu i pomoć: „Isprosi nam čvrstu i jasnu vjeru u Boga, koju si i sam posjedovao. Učini da s ponosom nosimo kršćansko ime, zauzeto služimo Kristu i braći ljudima, djelima svjedočeći vjeru na zemlji“ (str. 13). Uvodni dio Zbornika donosi još Program međunarodnoga znanstvenog skupa (str. 15-17), Pismo predsjednika HBK-a mons. Želimira Puljića, zadarskog nadbiskupa, upućeno sudionicima skupa (str. 19) te Izvješće (str. 21-23) koje piše Silvio Koščak s Međunarodnog znanstvenog simpozija.

Glavni dio Zbornika otvoren je radom doc. dr. sc. Ante Barišića (Zagreb, Hrvatska) *Odnos svetog Hilariona prema teološkim raspravama svoga vremena u kontekstu političko-društvenih i crkvenih promjena* (str. 27-45). U radu je kroz Jeronimov opis sagledan život sv. Hilariona u kontekstu političko-društvenih i crkvenih promjena. Autor čitatelje najprije upozna s političko-društvenim i crkvenim promjenama, ali stavlja naglasak na teološke rasprave vezane za shizme i hereze u Crkvi IV. stoljeća. Upravo su ta burna vremena pokazala vrijednost i važnost Hilariona kao onoga koji pridonosi zajedništvu kroz monašku orijentaciju i svjedočanstvo.

Drugi rad u Zborniku je rad doc. dr. sc. Andree Filić (Zagreb, Hrvatska) *Hilarion između bijega od ljudi i zauzimanja za njih* (str. 47-69). Kao što sam naslov kaže, rad govori o Hilarionovu bijegu od ljudi, ali i zauzimanju za ljude tijekom različitih faza u njegovu životu. Rad se temelji na Jeronimovu djelu *Vita S. Hilarionis* (Život svetog Hilariona) iz kojega autorica ističe strukturalnu sličnost ukazujući da je Jeronim Život svetog Hilariona napisao po uzoru na život Isusa Krista.

Suurednica Zbornika doc. dr. sc. Vanda Kraft Soić (Zagreb, Hrvatska) donosi rad s naslovom *Samoća i stabilitas kao elementi askeze u spisu Vita Hilarionis sv. Jeronima* (str. 71-102). U radu se razmatra problematika samoće i *stabilitas* u perspektivi ideala i nauka prvotnog monaštva.

Nakon suurednice svoj rad *Hilarion kao učenik i sluga Kristov. Jeronimov kristološki zaokret u svjetlu lika svetog Hilariona* (str. 103-117) donosi i suurednik prof. dr. sc. Ivan Bodrožić (Split, Hrvatska). Po uzoru na Jeronimovo djelo *Vita Hilarionis* autor u radu istražuje kristoliku dimenziju lika sv. Hilariona. Autor pokazuje da je u Jeronimovu djelu Hilarionov život uspoređen sa životom Gospodina Isusa za razliku od Života sv. Pavla *prvog pustinjaka*, koji je uspoređen sa životom Ivana Krstitelja.

Mr. sc. Josip Knežević (Sarajevo, BiH) donosi rad *Jeronimova Vita Hilarionis u kontekstu razumijevanja askeze između milosti i*

ljudskog osobnog zalaganja (str. 119-141). Na temelju Jeronimova djela autor nastoji prikazati monaški život sv. Hilariona u kontekstu razumijevanja askeze između milosti i ljudskog osobnog zalaganja. Rad je podijeljen u tri djela. Prvi dio govori o fenomenu i razvoju monaštva, drugi dio o fenomenu hagiografije te spisu *Vita Hilarionis*, a sve se zaokružuje trećim dijelom, u kojem se autor bavi retoričkim pitanjem: monaštvo kao Božji poziv, monaštvo kao Božji dar ljudima ili kao ljudsko opredjeljenje?

Silvio Koščak, mag. theol. i doktorand KBF-a u Zagrebu, napisao je rad *Monaški život i liturgija prema Jeronimovim hagiografijama* (str. 143-156). Autor na temelju Jeronimovih triju hagiografija (*Vita S. Pauli primi eremitaе*, *Vita S. Hilarionis abbatis* i *Vita Malchi monachi captivi*) istražuje odrednice monaškog života. Najprije donosi hagiografska mjesta koja govore o monaškom životu, a zatim prema hagiografskim izvorima istražuje liturgijski život i obredne prakse.

Svojim radom dr. sc. Roberta Franchi (Firenca, Italija) „*Nudus et armatus in Christo*“ (*Hier., Vit. Hil., 2,7*): *askaза, čuda i egzorcizmi u Jeronimovu Životu svetog Hilariona* (str. 157-181) pokazuje isprepletanje Hilarionove sudbine sa sudbinom sv. Antuna, pritom prikazujući sličnosti, ali i razlike između dvojice svetaca. Dok s jedne strane Antun ne bježi od slave, Hilarion čini suprotno, no samim služenjem Kristu preko čuda i egzorcizama postaje još poznatiji.

Prof. dr. sc. Basyli Degórski (Rim, Italija) donosi rad s naslovom *Retoričke figure u epilogu djela Vita s. Hilarionis i epilogima drugih dviju Jeronimovih Vitae patrum* (str. 183-194). Prof. Degórski u ovom radu proučava epilog prвих monaških životopisa (*Vitae*). U tu svrhu koristi se životopisima koje je u IV. stoljeću napisao sveti Jeronim: *Život svetog Pavla prvog pustinjaka*, *Život svetog Hilariona* te *Život Malkov*. Autor ističe kako *Vitae* imaju povijesnu, teološku i književnu važnost, a sami epilozi ključ su njihova čitanja.

Svoje mjesto u Zborniku radova pronašao je i rad znanstvene savjetnice Staroslavenskog instituta u Zagrebu dr. sc. Vesne Badurine Stipčević, *Legenda o svetom Hilarionu u starijoj hrvatskoj književnosti* (str. 195-207). Autorica u radu navodi kako su u glagoljskoj sastavnici hrvatske srednjovjekovne književnosti bile zastupljene legende o svetom Pavlu Pustinjaku i opatu Hilarionu. Jeronimova su djela utjecala i na razvoj hrvatske hagiografske književnosti. Osim u brevijarima Hilarionov lik se javlja i kod književnika Marka Marulića, franjevca Franje Glavinića i pavlina Hilariona Gašparotija.

Voditelj Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar - Područnog centra Dubrovnik dr. sc. Vinicije B. Lupis ovaj je Zbornik obogatio svojim prilogom *Kult sv. Ilara (sv. Hilariona) na dubrovačkom područ-*

ju (str. 209-236). Autor svoj rad dijeli na dva glavna dijela. Prvi dio govori o kultu sv. Ilara na dubrovačkom području. Ovaj je dio popraćen fotografijama Vinicija B. Lupisa i Božidara Gjukića. Drugi dio bavi se kultom sv. Ilara u Mlinima. U njemu se obrađuje crkva sv. Ilara u Mlinima, umjetnine u crkvi sv. Ilara te liturgijsko srebro. Kao i prethodni dio i ovaj je obogaćen fotografijama autora članka, ali i župnika župe Mlini don Bernarda Pleše.

Zbornik radova svojim radom *Usmena predaja o sv. Ilaru (Hilarionu) u Župi dubrovačkoj* (str. 237-258) zatvara dr. sc. Jelena Obradović Mojaš. Autorica u svojem radu obrađuje usmenu predaju o svetom Ilaru (Hilarionu) te istražuje opstojnost usmene predaje o sv. Hilarionu.

Nakon radova na hrvatskom jeziku slijede radovi na talijanskom jeziku, to jest prijevodi radova s hrvatskoga. Ovaj Zbornik radova na jedan je način sinteza štovanja sv. Hilariona, s posebnim naglaskom na dubrovačko područje. Budući da na našim prostorima ne postoji na sličan način obrađena tema sv. Hilariona, ovaj Zbornik radova donosi sintezu i novost svima onima koji žele proučiti sv. Hilariona.

Maja Rončević